

IRODALOM.

Halasy-Nagy József: Ember és Világ. Egyetemi Nyomda. é. n. (1940) 251. oldal.

Az alkalmazott humánumbölcselet korunkban sajátos fejlődésnek indult. Az ilyen é. telmezésű filozófiának tárgya az *elmének* és *valóságnak* frigyéből sarjad. Területe az *embernek* és az etikai *magatartásnak* értékrendje, feladata pedig a *szellemi* és *erkölcsi* ítéletelemeknek s így az ontológiai természetű „*Van*” fogalmának az axiológiai „*Kell*” tartalmával való kiegészítése.

Ilyen célzattal tervezi Halasy-Nagy két irányból megközelíteni az emberi lét törvényeit: 1. a szellem mivoltának, és 2. az etikum lényegének elemzéséből.

1. A szellem a tárgyi világgal szemben álló, tudatos valóság, mely Halasynak funkcionális értelmezése nyomán az élményszerűségben és a tevékenységben nyilvánul meg. Ez a szellem a hordozója minden logikai eligazodásnak, a megismerésnek, fogalomalkotásnak s ezáltal fogja egybe az embert és természetét, az ismeretet és valóságot. De ez a szellem egyben a jelentéseknek, vonatkozásoknak és értékeknek szerves összefüggése is. Legmagasabbrendű szerepéhez a szellem az emberi létszférák (patoszféra, bioszféra, logoszféra) közül a harmadikban jut. A megismerő és értékvalósító szellem u. i. a logoszféra szereplő hőse: a személyiség.

2. Ezzel már át is tértünk a könyv másik eszmecsoportjára: a világformáló erkölcsi állásfoglalás kérdésére. Útja nem más, mint a szellem kibontakozása a személyiség öneszméltatása révén a tisztá öntudatba. Ez a személyes értelmezésű kultúráknak lényegadó jegye. Így kap a világnézeti elmélődés is elsősorban egzisztenciális alapszínezetet, hiszen a személyes Én fogalmában már benne izzik a cselekvő személyiség hivatása is. A szerző értékelméleti idealizmusát szemléletesen igazolja a világképeknek (mechanisztikus, organizztikus és theisztikus-perszonális világképeknek) tudatos szétválasztása és főképp rangsorolása.

A mű tehát a logosz és éthosz elvi kiegyeztetése. A szerző mindezekbe a kérdésekbe nem a szillogizmusoknak reflektoraival kíván bevilágítani. Gondolkodói pártosának legáhitottabb vágya a „*philosophia mentis et cordis*” csorbitatlan egybehangolása. Ezért törekszik a művelt közönség számára is érthető előadásban rámutatni a bölcseletnek életközelségi problémáira, szem előtt tartva tudományos szempontjaiban és gondolatfűzésében egyaránt a szélesebb körű olvasórétegek igényeit.

Visy József.

Terjék László: Költői műfajok — szemelvényekben. Szeged, 1941.

Terjék László, a nagysikerű *Nyelvtanunk és helyesírásunk* szerzője, ezúttal a költészettant építi fel tanítványai lelkében. A tanterv keretei között rendelkezésére álló csekély óraszám és a tanulóanyag igényei egyaránt nehezebbé tették feladatát egyéb poétika-írókénál. Vonatkozik az első sorban a tárgyalás módjára és a szemelvények anyagára. Kétségtelen, hiszen a dolog természetéből adódik, hogy könnyen támadhatnak véleménykülönbségek a szemelvények kiválasztását illetően. A lényeg azonban a könyvön elvszerűen végigvonuló induktív-rávezető módszer, amely — mondhatjuk — szerencsésen megválasztott költői szemelvények bemutatásával igyekszik megvilágítani a tanulókkal a lényeges közös vonásokat, hogy ilyen módon *maguk* alkossák meg az egyes műfajok fogalmait. A szerző ebben a könyvében is sikerrel szolgálja tanulók és olvasók öntevékenységet: a szemelvénycsoportok végeire illesztett feladatokkal, általában egész módszerével. Tanárnak, diáknak meg-